

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.01.2006, sp. zn. 21 Cdo 32/2005, ECLI:CZ:NS:2006:21.CDO.32.2005.1

Číslo: 52/2006

Právní věta: Vydražitel není osobou oprávněnou (věcně legitimovanou) k žalobě o určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.01.2006

Spisová značka: 21 Cdo 32/2005

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Veřejná dražba

Předpisy: § 24 odst. 3 předpisu č. 26/2000Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že je neplatná veřejná dobrovolná dražba, která se konala dne 11. 7. 2003 ve 13.00 hod. v prostorách hotelu S. v P., jejímž předmětem byl „pozemek parcelní číslo 317, zemědělská půda, o výměře 8322 m², zapsaný pro obec S., katastrální území S., na LV č. 21 v KN u KÚ v H. B.“ Žalobu zdůvodnil zejména tím, že na návrh vlastníka J. T. provedl žalovaný jako dražebník dne 11. 7. 2003 veřejnou dobrovolnou dražbu, při níž se vydražitelem prodáváného pozemku stal žalobce.

Po nahlédnutí do příslušného spisu žalobce zjistil, že žalovaný zaslal dražební vyhlášku Finančnímu úřadu v H. B. a Katastrálnímu úřadu v H. B., ačkoliv ji měl zaslat, protože navrhovatelem dražby byla fyzická osoba bydlící v H., Finančnímu úřadu v H., čímž porušil ustanovení § 20 odst. 5 písm. c) zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a že žalovaný nedodržel ani postup předepsaný ustanoveními § 20 odst. 3 a § 12 odst. 4 tohoto zákona. Uvedená veřejná dobrovolná dražba je proto ve smyslu ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů neplatná.

O k r e s n í s o u d v Pelhřimově rozsudkem ze dne 5. 4. 2004 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 10 471,50 Kč k rukám advokáta. Z provedených důkazů zjistil, že žalovaný nedoručil dražební vyhlášku příslušnému Finančnímu úřadu v H. a nenechal ji vyvěsit na úřední desce Obecního úřadu S. a že při dražbě provedené dne 11. 7. 2003 se stal vydražitelem žalobce, který však nezaplatil cenu dosaženou vydražením (její zbývající část po odečtení dražební jistoty), čímž došlo ke zmaření dražby. Poté, co dovodil, že k žalobě o neplatnost

veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. je žalobce legitimován jako účastník dražby, že žaloba byla podána v prekluzivní tříměsíční lhůtě a že zmaření dražby nemá pro rozhodnutí v této věci žádný právní význam, dospěl k závěru, že napadená veřejná dražba je neplatná, neboť nebyly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 20 odst. 5 písm. c) zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů (žalovaný nedoručil dražební vyhlášku finančnímu úřadu, v jehož obvodu měl bydliště navrhovatel dražby, tj. Finančnímu úřadu v H.) a v ustanovení § 20 odst. 2 tohoto zákona (dražební vyhláška nebyla uveřejněna způsobem v místě obvyklým). Byly proto splněny předpoklady pro vyslovení neplatnosti dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře rozsudkem ze dne 27. 7. 2004 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 10 267 Kč „na účet“ advokáta. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a zdůraznil, že žaloba o neplatnost veřejné dražby není určovací žalobou ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř., u níž by bylo třeba prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení, a že pro rozhodnutí sporu bylo rozhodující zjištění, podle kterého žalovaný nedoručil dražební vyhlášku Finančnímu úřadu v H. a nevyvěsil ji na úřední desce Obecního úřadu S. Námitku žalovaného, že zjištěné „formální nedostatky při zveřejnění dražby nezakládají samy o sobě neplatnost veřejné dražby“, odvolací soud odmítl s odůvodněním, že zákon „nedává žádný prostor pro úvahy soudu, zda šlo o podstatnou náležitost dražby či nikoliv, zda způsobila nějaké následky či vznik škody a podobně,“ a že požadavky na platnost dražby uvedené v ustanoveních § 20 odst. 2 a § 20 odst. 5 písm. c) zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů nepochybně nebyly splněny.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Vytýká soudům, že se „příliš soustředily na formální stránku celé věci“ (zda byly dodrženy „formální požadavky na doručení dražební vyhlášky“) a že náležitě nepřihlédly k tomu, že žalobce jako vydražitel prodáváného pozemku „v rozporu s dobrými mravy se poté, co nebyl schopen dostát svému závazku z veřejné dražby a nezaplatil částku, za kterou pozemek vydražil, rozhodl zmařit celou dražbu tím, že poukázal na její určité formální nedostatky, a požádal soud o vyslovení její neplatnosti,“ ačkoliv vytýkané nedostatky neměly vliv na průběh vlastní dražby. Vydražitel, který „není schopen dostát svému závazku uhradit částku, za kterou vydražil předmět dražby,“ navíc nemůže mít „naléhavý právní zájem“ na určení neplatnosti dražby, neboť nemohlo být „úmyslem zákonodárce“ umožnit vydražiteli, aby „se svého závazku zbavil tím, že podá návrh na vyslovení neplatnosti dražby, kterému soud kvůli určitým formálním nedostatkům při zveřejňování vyhlášky následně vyhoví.“ Přípustnost dovolání žalovaný dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§

237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla. Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil mimo jiné právní otázku, kdo je aktivně věcně legitimován požadovat vyslovení neplatnosti veřejné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, proto zrušil rozhodnutí soudu druhého stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Projednávanou věc je třeba i v současné době posoudit – s ohledem na to, že napadená veřejná dražba byla provedena dne 11. 7. 2003 – podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákonů č. 120/2001 Sb. a č. 517/2002 Sb., tedy ve znění účinném do 30. 4. 2004 (dále jen „zákon o veřejných dražbách“).

Podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách může každý účastník dražby, dražební věřitel nebo navrhovatel dražby požádat soud, aby vyslovil neplatnost dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 12 odst. 1 a 2, § 14 odst. 3, § 15

odst. 1 až 3, § 19, § 20, § 21, § 23 odst. 1 až 10, § 25 a v § 26 odst. 1 a 2 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby; soud vysloví v takových případech neplatnost dražby. Není-li toto právo uplatněno do 3 měsíců ode dne konání dražby, zaniká.

Při veřejné dražbě přechází vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby na vydražitele na základě právní skutečnosti, kterou je příklep licitátora (srov. § 2 písm. a/ zákona o veřejných dražbách). Vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dobrovolné dražby přechází na vydražitele k okamžiku udělení příklepu, a to za předpokladu, že uhradil ve stanovené lhůtě cenu dosaženou vydražením (§ 30 odst. 1 zákona o veřejných dražbách). V případě, že cena nebyla vydražitelem ve stanovené lhůtě uhrazena, dochází ke zmaření dražby (§ 2 písm. n/ zákona o veřejných dražbách) a vydražitel nenabývá vlastnické nebo jiné právo k předmětu dražby (§ 24 odst. 1 zákona o veřejných dražbách).

Zaplatil-li vydražitel cenu dosaženou vydražením ve stanovené lhůtě, nepřechází na něj vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dobrovolné dražby, jde-li o neplatnou dražbu. Veřejná dobrovolná dražba je neplatná, jen jestliže její neplatnost vyslovil soud; neplatnost této dražby přitom soud nemůže posuzovat v jiném řízení než v řízení podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, a to ani jako otázku předběžnou.

Soud může vyslovit neplatnost veřejné dobrovolné dražby, jen jestliže byl splněn některý z důvodů neplatnosti dražby, jež jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, jestliže žalobu o určení neplatnosti dražby podala osoba, která je k návrhu podle tohoto ustanovení oprávněna (legitimována) a byla-li žaloba podána v tomto ustanovení uvedené prekluzivní lhůtě. Žaloba o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby není žalobou o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř., a není proto třeba tvrdit a ani prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení.

K žalobě na určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby jsou oprávněni (věcně legitimováni), jak se uvádí v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, každý účastník dražby, dražební věřitel nebo navrhovatel. Účastníkem dražby se rozumí osoba přítomná při dražbě, která se dostavila za účelem činit podání a splňuje podmínky stanovené zákonem o veřejných dražbách (§ 2 písm. c/ zákona o veřejných dražbách), dražebními věřiteli jsou zástavní věřitelé, věřitelé, jejichž pohledávky jsou zajištěny omezením převodu nemovitostí nebo zadržovacím právem, správci daně, správy sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny provádějící veřejné zdravotní pojištění (srov. § 36 odst. 3 zákona o veřejných dražbách) a za navrhovatele se považuje osoba, která za podmínek stanovených zákonem o veřejných dražbách navrhuje provedení dražby (§ 2 písm. b/ zákona o veřejných dražbách).

Vydražitel je v zákoně o veřejných dražbách definován jako „účastník dražby, jemuž byl udělen příklep“ (§ 2 písm. k/ tohoto zákona). S názorem soudů, podle kterého je aktivně věcně legitimován k žalobě na určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách jako „účastník dražby“, dovolací soud nesouhlasí.

Soudy v první řadě náležitě nepřihlédly k tomu, že zákon o veřejných dražbách při vymezení pojmů v § 2 a také v dalších ustanoveních důsledně rozlišuje mezi účastníkem dražby a vydražitelem. Tím, že v ustanovení § 24 odst. 3 poskytuje oprávnění (věcnou legitimaci) k žalobě kromě dražebního věřitele a navrhovatele jen účastník dražby, vyjadřuje zákon o veřejných dražbách současně jednoznačný záměr vyloučit z tohoto oprávnění vydražitele. I když vydražitel – logicky vzato – musel být účastníkem dražby (podle ustanovení § 23 odst. 9 zákona o veřejných dražbách se příklep udělí účastníkovi dražby, který učinil nejvyšší podání), nelze dále přehlédnout, že udělením příklepu se jeho právní postavení v dražbě změnilo.

Na rozdíl od ostatních, v dražbě neúspěšných účastníků dražby, kteří mohli být případnými nedostatky (pochybeními) v provedení dražby dotčeni ve svých právech, vydražitel nemá (nemůže

mít) – objektivně vzato – opravdový zájem na vyslovení neplatnosti dražby, podle jejíhož výsledku nabývá (v souladu se svým očekáváním, pro které se dražby vůbec zúčastnil) vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, i kdyby dražba byla nedostatky vypočtenými v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách skutečně postižena; opravdový zájem na určení neplatnosti dražby samozřejmě nemůže spočívat v tom, že si vydražitel svůj záměr nabýt vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby dodatečně (po udělení příklepu) rozmyslel nebo že nemá finanční prostředky potřebné k úhradě ceny dosažené vydražením ve stanovené lhůtě, neboť vyslovení neplatnosti dražby nemůže být právním prostředkem k nepřípustnému (v rozporu se zákonem) odvrácení následků plynoucích pro obmeškalého vydražitele z ustanovení § 28 odst. 3 a 4 zákona o veřejných dražbách. Nejen jazykový (gramatický) a systematický výklad zákona o veřejných dražbách, který neumožňuje nerozlišovat mezi účastníkem dražby a vydražitelem a směřovat jejich zákonem stanovená práva a povinnosti, ale i logické argumenty vedou k závěru, že vydražitel není osobou oprávněnou (věcně legitimovanou) k žalobě o určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách.

Za přihlédnutí k tomu, že ze systematického uspořádání ustanovení § 24 zákona o veřejných dražbách a z povahy věci vyplývá, že nejsou splněny podmínky k vyslovení neplatnosti dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, došlo-li ke zmaření dražby, a nenabývá-li proto vydražitel ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 zákona o veřejných dražbách vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby (zejména pro zjevnou nadbytečnost takového určení), dospěl dovolací soud k závěru, že rozsudek odvolacího soudu není z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, o. s. ř. vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.